
BojanVARJAČIĆ RAJKO MiranMOŽINA**Uvodnik**

Bojan: No, Miran, pa je še ena dirka za nami. Prav res, urejanje Kairosa me spominja na dirke formule. Potrebno je biti hiter, vedeti, kdaj bi bil nujen postanek v boksu, upoštevati vremenske razmere, ves čas pa je prisoten občutek, da lahko pri vozilu ali servisni službi kaj zataji... Metafore ne bi pojasnjeval, ampak prepuščam tebi in bralkam ter bralcem, da si jo raztolmačijo, kot jim veli domišljija.

Miran: Veseli me, da ti lahko povem, da je bila za tole številko dirka zame veliko manj stresna kot za spomladansko. Eno največjih daril tega leta zame je, da sva se dobro ujela v vlogah urednikov. Zame to ne pomeni le, da sva bila skupaj bolj učinkovita, ampak da sem delal z manj tesnobe in veliko večjim veseljem. Kroženje elektronskih sporočil med nama in telefonski pogovori so mi stalno dajali občutek, da za revijo dihava skupaj. Da deliva skrbi in trenutke veselja, ko sva npr. dobila nov prispevek ali ko je avtor upošteval pripombe recenzentov. Pika na i pa so bili zame trenutki, ko sva zaigrala na struno humorja, ki jo imava k sreči oba.

Ob tem se spomnim na Alfreda Pritza, ki mi je glede humorja dober zgled, saj se zna sredi najhujše stresne vihre smejati in povedati kakšno anekdoto. Npr. nikoli ne bom pozabil, ko je pred dvema leti priletel v Ljubljano na sestanek, ki sem ga organiziral za podporo zakonu o psihoterapevtski dejavnosti. Srečanje je bilo vroče, grmelo je in treskalo, saj se je marsikdo od kolegov in kolegic čutil ogrožen in je bilo veliko napadov, strahu. Tudi mene je na trenutke potegnilo v vrtinec slabih občutkov, tako da sem bil na koncu sestanka bolj potrft kot ne. Ko sem ga peljal nazaj na letališče, pa se je z nasmehom in s svojimi svetlečimi očmi zazrl vame in dejal: »It was fun, wasn't it?« Kot bi odpihnil, se je v meni nekaj premaknilo in nalezel sem se njegovega nasmeha. Od takrat naprej iz mojega spomina večkrat priletijo njegove besede, včasih prav sredi najhujšega meteža vsakdanjih problemov: »It is fun, isn't it?«

Bojan: Prav imaš, pravzaprav je za razliko od prejšnje številke pričujoča morda tudi zame zahtevala manj živcev. V nekem trenutku se nama je zdelo, da bo člankov in časa dovolj, potem je sledil trenutek panike, ko se je ustavilo, spet trenutek kasneje pa sva presenečena ugotovila, da lahko celo izbirava in si kot hrčka ustvariva zalogo čez zimo za novo številko. Za uspešno sodelovanje naj se kar takoj zahvalim tebi, Miran, in Denisu, tehničnemu uredniku.

Miran: Jaz tudi pravim, bog Kairos, hvala ti, da si mi poslal Bojana in Denisa! Če sem se s teboj odlično ujel v skrbi za vsebinsko plat revije, pa je Denis v tem letu poskrbel za njeno obliko in večji občutek varnosti glede infrastrukture, npr. boljša skrb za nove naročnike in za bazo naročnikov, postavitev nove spletne strani, promocija revije, jasno finančno poslovanje idr. In – tudi Denis se zna šaliti!

Bojan: Ja, in če dobro uigranemu triu dodaš še zbor avtoric in avtorjev ter recenzentov in recenzentk, katerim vsem iskrena hvala, je tu dober rezultat. Menim, da smo skupaj ustvarili kvalitetno številko. Če bo v bodoče bolj odločno pritegnil še uredniški odbor, kjer je še veliko neizkoriščenih potencialov, bo pa sploh dobro.

V tej številki bi še posebej želel izpostaviti posrečen sklop člankov, ki se ukvarjajo s psihoterapijo otrok oz. mladostnikov. Prevod članka italijanskega psihoanalitika o kompleksu sorojenca

je prispeval Pavel Koltaj, ki ima že kar dosti prevajalskih izkušenj. Eden njegovih zadnjih podvigov je letošnji prevod knjige Geoffreya Batchena »Goreč od želje – Zasnovanje fotografije«. Članek o dvojčkih, spisani spod peresa Aleksandre Jeličič, je po mojem mnenju prava redkost, saj obravnava pri nas spregledano tematiko, vrh tega pa postreže še s kliničnim primerom. Članek o psihoanalizi otrok je prispevala Liliya Varjačić Rajko, ki je pred kratkim pridobila naziv psihoanalitičarka Mednarodne psihoanalitične zveze (IPA) in je tako postala druga s takim nazivom v Sloveniji. Avtorica pregledno in praktično piše o vidikih sodelovanja s starši pri psihoanalizi otroka ter podaja dva zanimiva klinična primera. In slednjič Luka Mavrič, ki je na osnovi svojega magistrskega dela napisal članek o občutku sprejetosti pri mladostnikih, kjer se še posebej ukvarja z odnosom do boga. Gre za avtorjevo raziskovalno delo, podprto z relevantnimi teoretičnimi modeli.

Miran: Dovolj mi glede tega otroškega sklopa, s katerim si kot urednik največ prispeval ti, majhen psihoanalitični interpretativni vložek na tvoj račun. Lahko?

Bojan: No, da vidimo.

Miran: Mislim, da si v svojih zahvalah pozabil na nekoga, ki je bistveno prispeval k tvoji in Lilijanini motivaciji za otroški del pričujoče številke Kairosa.

Bojan: Na koga pa?

Miran: Vidim, da bom moral sam. Torej – zahvaljujem se otročku, ki je že v času, ko je bil v trebuhu, še posebej pa avgusta s prihodom na ta svet, motiviral očija in mamico, da sta v njegovo čast obogatila Kairos z otroškimi prispevki.

Bojan: No, zdaj si me pa! Na to res nisem pomislil. Vidim, da si talentiran za psihoanalizo, dobro opazuješ in sklepaš in si zelo pozoren. Mi je kar toplo pri srcu, da si opazil povezavo, ki je iz nezavedne postala zavestna. Hvala.

Drugače pa sem se v zvezi s to številko še posebej zavedel pomena jezika, ki ga uporabljamo pri pisanju. Tu mislim tako na strokovni jezik kot na slovnično in pravopisno raven jezika. Strokovni jezik posameznih psihoterapevtskih smeri in drugih teoretičnih modelov prihaja k nam povečini iz tujejezičnega okolja. Moj splošni vtis je, da se slovenski strokovnjaki ne obremenjujemo dovolj s slovenjenjem izrazov. Tega ne vidim kot naloge posameznikov, ampak kot trud vsake posamezne strokovne skupnosti, da bi dosegla soglasje glede pisanja strokovnih izrazov. Pogosto lahko namreč vidimo, da avtorji znotraj istega pristopa uporabljajo različne izraze za iste stvari, uporabijo tuj izraz kot tujko ali celo dobesedni zapis iz tujega jezika. Vem, da nekaterih izrazov ni mogoče prevesti, ne da bi pri tem izgubili pomembne odenke. A še vedno nam ostane kopica izrazov, ki bi jih zlahka ali z malo truda poslovenili. Po drugi strani pa tujk mrgoli tudi tam, kjer ne gre za strokovni izraz in bi zlahka zapisali izvirno slovensko besedo. Ne vem (oziroma vem), zakaj me ta reč tako muči. Verjetno je v ozadju kakšna osebna zgodba. Vsaj dveh se spomnim.

Moj oče je po rodu Hrvat, v Slovenijo se je preselil s petnajstimi leti. Kar pomnim, govori veliko bolj pravilno slovenščino od povprečnega Slovenca. Številni drugi priseljenci v okolju, kjer sem odraščal, se niso niti potrudili govoriti razumljive slovenščine, kaj šele pravilne. Drugo izkušnjo pa sem imel s kolegi in lektorji, ki so me opozarjali na lastne napake pri pisanju člankov. To je vedno znova ranilo moje samoljubje, saj sem se imel za dobrega pisca. Nikoli ne

bom pozabil, ko sem se enkrat odločil za osebni posvet z lektorico, ki je popravljala enega od mojih člankov za resno strokovno revijo. Popolnoma me je potrla! Strani so bile polne rdečega! Resda je bil to članek, v katerem sem predvsem navajal citate in povzegal misli (lastni miselni tok je imel prirezana krila), a tako poraznega rezultata nisem pričakoval. Odtlej se obnašam kot odvisnik, ki je prenehal z zlorabo in preži na preostale grešnike. To ne pomeni, da zdaj pišem brezmadežno. A zelo sem pozoren na svoje in drugih pisanje. Če se vrnem h Kairosu, nebesni milosti: močno željo imam, da bi za revijo prispeval tudi s skrbjo za lep in pravilen jezik. To bi lahko na primer zapisali v Navodila avtorjem. Člane širšega uredniškega odbora bi lahko prisilili, če lahko sodelujejo pri poenotenju ali najdenju primernih strokovnih izrazov za posamezne pristope. Zakaj vse to? Če že ne zaradi domoljubja, pa vsaj zaradi užitka v lepi besedi.

Miran: Zdaj moram pa jaz tebi zaploskati. Te tvoje iniciative sem zelo vesel. In kot je pri meni običajno, takoj imam idejo za naprej. Verjetno je preveč ambiciozna, ampak ti jo vseeno povem. Pred letom dni mi je Alfred Pritz poklonil novo izdajo Slovarja psihoterapije, kjer je eden od urednikov (Stumm, G., Pritz, A. (2009). Wörterbuch der Psychotherapie. Druga izdaja. Wien, New York: Springer. Prva izdaja 2000.) To monumentalno delo ima kar 934 strani. Oblikovali so 51 področij, za katerega je skrbel po en koordinator, včasih dva, npr. za posamezne psihoterapevtske pristope in za različna področja psihoterapije. Torej gre za pravi timski podvig z neverjetnim rezultatom. Prva izdaja leta 2000 je naletela na dober odziv, tako da se je prestižna založba Springer odločila za novo, dopolnjeno izdajo. Kaj če bi dal iniciativo, da se lotimo Slovenskega psihoterapevtskega slovarja? Bogdan Lešnik (Lešnik, B. (2009). Temelji psihoanalize: opombe h konceptom. Ljubljana: Založba /*cf) je za psihoanalitične pojme nekaj takega že naredil, ali ne?

Bojan: Da, Lešnikov „slovar“ je izjemno delo. Avtor je temeljito premislil bistvo vsakega od konceptov in našel zanj ustrezen prevod. Priporočam v branje in uporabo. Sicer bi se pa, Miran, kar strinjal, da je projekt slovarja ambiciozen, predvsem v smislu časa, ki bi ga za to potrebovali, saj ne dvomim, da mu ne bi bili kos v strokovnem smislu. Tak projekt bi združil psihoterapevte, jih pognal v skupno delo in ustvaril neko nevidno nit skupnega jezika. Če sem za? Ja, ko bova oba že v penziji! Trenutno (in še za nekaj let naprej) enostavno nimam časa. Morda bi bilo lažje kar prevesti knjigo, ki jo omenjaš in jo prirediti za naše razmere?

Miran: Dobro si odbil tole žogico. Tudi prevajanje Springerjevega psihoterapevtskega slovarja bi bil zahteven projekt. Moj prijatelj Janko Bohak večkrat hudomušno pravi, da morava kaj pustiti tudi svojim naslednikom, da ne bova že midva vsega naredila. Torej v kolikor boš ti dal iniciativo za slovar, bo morala Slovenija počakati še par let, ha, ha...

Če se vrneva k tej številki Kairosa, me posebej veseli, da smo dobili prvi članek izpod peresa Aleksandre Meško, ki v svoji praksi in kot učiteljica transakcijske analize že veliko let razvija svojo integracijo različnih psihoterapevtskih teorij in metod, npr. psihoanalitičnih, vedenjsko kognitivnih, transakcijsko analitičnih, nevrolingvističnih, hipnoterapevtskih in sistemskih. V svojem članku na osnovi svoje integrativne prakse povezuje kognitivno vedenjski in sistemski pristop pri obravnavanju tesnobnih motenj. V veliko čast mi je bilo, ko se je leta 2006 vključila v štiriletni program izobraževanja iz sistemske psihoterapije, ki ga vodim. Me je spravila kar v zadrego in sem se večkrat spraševal, česa jo lahko še sploh naučim. Sandra je res najboljši možni primer kompetentne psihoterapevte in strokovnjakinje, ki si upa biti vedno znova učenka. Mi je dober zgled.

Tokratni Kairos poleg tega prinaša še en pregledni znanstveni prispevek prof. dr. Petra Pra-

perja, in sicer o sramu in krivdi v psihoterapiji. V sklopu o etiki v psihoterapiji se ponovno oglašajo moj dragi učitelj in prijatelj Graham Barnes, katerega obširni prispevek o psihoterapiji kot dialogu smo objavili v jesenski dvojni številki leta 2008. Nekaj glavnih idej o tem, kaj so ne glede na psihoterapevtski pristop ključni elementi v psihoterapiji, ki jih je takrat predstavil na strokovno poglobljen način, nam v tokratnem intervjuju podaja na bolj dostopen in pogovoren način. Prvič pa nas je s svojim izvirnim znanstvenim člankom razveselil tudi izr. prof. dr. Rudi Kotnik, ki se že veliko let poglobljeno ukvarja s konceptom kompetentnosti. Tako se krog avtorjev, ki so objavili v Kairosu, tudi postopoma širi.

Bojan: Ja, malo po malo. Se mi pa zdi vseeno škoda, da Združenje psihoterapevtov Slovenije (ZPS) ni sprejelo predloga uredništva Kairosa, da bi zbornik letošnjih Bregantovih dni, ki so bili posvečeni navezanosti, izšel kot posebna številka Kairosa. Dobiček bi bil na obeh straneh. Kairos bi dobil veliko dobrih prispevkov, avtorji pa več zasluženega priznanja za vloženi trud, saj so prispevki v zbornikih za akademske kariere v primerjavi s članki v revijah izjemno nizko ocenjeni.

Miran: Ja, tudi Peter Praper in Polona Matjan Štuhec, ki sem ju po enem od sestankov Delovne skupine za pripravo Zakona o psihoterapevtski dejavnosti prosil za posredovanje in se jima je zdela ideja dobra, nista uspela prepričati kolegov in kolegic v ZPS. Peter me je z nasmehom na licu tolažeče potrepal in rekel, da bo preteklo še veliko časa, preden se bodo zgodile take povezave med SKZP in ZPS. Kot tolikokrat v zgodovini se mostovi med organizacijami oz. družbenimi skupinami, ki stojijo na nasprotnih bregovih, gradijo najprej preko posameznikov.

Nenazadnje naj v tej dvojni številki omenim še zanimive prispevke v informativnem delu. Janko Bohak se ponovno izkaže kot zanimiv poročevalec iz kongresa, saj je njegovo poročilo že skoraj strokovni članek o temi, ki je zanimiva za psihoterapevte različnih pristopov in ne samo za psihoanalitične – o identiteti psihoterapevta. Tokrat so se psihoanalitični terapevti iz Evrope zbrali na kongresu Evropske konfederacije psihoanalitičnih terapij (ECPP) v Kijevu. Zame je bil ta kongres pomemben tudi zato, ker je predsedstvo ECPP potrdilo ustanovitev Slovenske podružnice Evropske organizacije psihoanalitičnih psihoterapij znotraj Slovenskega inštituta za psihoterapijo, v okviru katerega z Jankom plodno sodelujeta.

Posebej me tudi veselijo recenzije treh knjig, ki so jih napisali Emil Benedik, Rudi Kotnik in Robert Riley, saj upam, da bo Kairos v prihodnje prinašal tudi vse več knjižnih recenzij, za kar si oba prizadevava.

Bojan: Ja, tudi jaz upam. Sem se pa zdaj spomnil, da te v zvezi s tvojim člankom, v katerem podajaš pester pregled, kako pravna ureditev psihoterapije po raznih evropskih državah vpliva na njen razvoj v smeri samostojnega poklica, vprašam, kar sem že nekajkrat hotel, pa pozabil - kako pa napredujete v Delovni skupini za zakon o psihoterapevtski dejavnosti?

Miran: Žal je bilo delo na zakonu letos poleti ustavljeno. 21. julija 2010 smo dobili člani delovne skupine od Ministrstva za zdravje uraden dopis št. 0070-52/2008/19 (podpisana sta bila generalni direktor direktorata za zdravstveno varstvo prim. Janez Remškar in sekretarka mag. Biserka Davidovič) s takimle besedilom: »Da bi razbremenili delo Vlade in Državnega zbora Republike Slovenije, je Ministrstvo za zdravje za letošnje leto racionaliziralo delo na pripravi pravnih predpisov in postavilo nove prioritete. Zakon o psihoterapevtski dejavnosti in zakon o psihološki dejavnosti nista uvrščena med predpise, ki se letos prioriteto pripravljajo, zato nam Pravna služba Ministrstva za zdravje tudi ne more zagotoviti strokovne pomoči. Z delom bomo

lahko nadaljevali, ko bodo določene nove prioritete in roki za pripravo zakonov. Glede na trenutno stanje in prioritete ministrstva se vam zahvaljujemo za dosedanje delo in pričakujemo vaše sodelovanje in strokovno pomoč tudi v prihodnje.«

Seveda nas je to potrlo, vendar še vedno upamo, da se bodo prioritete ponovno obrnile tudi v smeri zakonov o psihoterapevtski in psihološki dejavnosti. Besedilo julijskega pisma vrat na ministrstvu ne zapira za vselej. Zapletlo se je, kot si verjetno kaj zasledil, pri sprejemanju Zakona o zdravstveni dejavnosti, ki je za oba zakona krovni. Ta naj bi bil sprejet že leta 2009, pa še danes ni. Pravna služba ministrstva ima s tem dokumentom veliko dela, je pa tudi res, da ga z našim osnutkom zakona o psihoterapevtski dejavnosti do zdaj ni imela praktično nič. Pravnica Irena Kosovel Podgornik, ki je vodila Delovno skupino, je namreč prostovoljno z veliko požrtvovalnosti opravila vse pravniško delo. Tako nas argument o zasedenosti pravne službe ni prepričal. Morda zato za odločitev o prekinitvi dela na zakonih ni nepomembno, da je letos prišlo do menjave ministrov – Miklavčiča je zamenjal Marušič.

Bojan: No, to je pa res škoda. Si pa na podlagi gradiva, ki si ga v Delovni skupini pripravil kot svojo utemeljitev predloga zakona, vseeno napisal članek o pravni ureditvi psihoterapije po evropskih državah.

Miran: Ja, da sem si po petih leta dela na zakonu, ki zna z veliko verjetnostjo ostati brez ploda, malo olajšal razočaranje, sem za to številko Kairosa vseeno pripravil besedilo o tem, kako si psihoterapija po Evropi z velikimi težavami utira pot do samostojnega poklica. Če nam že ni uspelo z našim predlogom, naj ostane vsaj zabeleženo, da smo imeli resen namen. Da smo se resno lotili zadeve in pripravili strokovno utemeljen predlog zakona. Bo pa res žalostno, če nas bo navsezadnje z zakonsko ureditvijo psihoterapije prehitela celo Bolgarija, ki je psihoterapevtsko precej manj razvita od nas.

Bojan: Ko sem bral tvoj članek, mi je postalo jasno, kako ovinkasta je pot psihoterapije do samostojnega poklica tudi po drugih evropskih državah. Politična akcija za pravno ureditev psihoterapije zahteva izjemno velik napor, tako da lahko razumem večino psihoterapevtov in psihoterapevtk, ki raje skrbijo za svoje majhne vrtičke. Verjetno moraš biti razočaran.

Miran: Veš, je pa zanimivo, da se mi hkrati ob tem razkriva staro duhovno pravilo, da duha bolj krepijo porazi kot zmage. Ni mi žal za noben trenutek, ki sem ga vložil v prizadevanje za zakon. Posebej dragoceno pa mi je, da sem s predstavniki ZPS – Polono Matjan Štuhec, Mojco Močnik Bučar, Gorazdom Mrevljetom in Petrom Praperjem – in vodjo delovne skupine Ireno Kosovel Podgornik razvil zaupanje. Socialni kapital, ki smo ga med seboj ustvarili v zahtevnih soočanjih in dialogih, ostaja in mi vliva upanje za prihodnost. Dobil sem novo izkušnjo, da se je možno povezati za velik skupni cilj – za psihoterapijo kot samostojen poklic in avtonomno akademsko disciplino.

Bojan: Me veseli, da je zate izkupiček tudi pozitiven. Upanje umira zadnje... Za konec tega uvodnika pa še tradicionalna čestitka vsem bralkam, avtoricam, recenzentkam, bralcem, avtorjem, recenzentom, članicam in članom uredniškega odbora in sveta –

SREČNO 2011!!!